

اصول قانون اساسی

در پرتو نظرات شورای نگهبان

عنوان

اصل نودم

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۳۵

تاریخ: ۱۳۹۶/۰۷/۲۲

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

اصول قانون اساسی در پرتو نظرات شورای نگهبان

اصل نودم

تدوین:

محمد فتحی

ناظر علمی:

کاظم کوهی

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۳۵

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۰۷/۲۲

فهرست مطالب

۳..... اصل نودم

۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی..... ۳

۱-۱. طرح نحوه اجرای اصل نودم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران..... ۳

۱-۲. طرح ایجاد دفاتر ارتباط مردم با نمایندگان مجلس شورای اسلامی..... ۳

۱-۳. طرح قانونی حذف تبصره (۲) ماده (۱۴۹) آیین‌نامه داخلی مجلس

شورای اسلامی و الحاق (۴) تبصره به آن..... ۴

۱-۴. لایحه بودجه سال ۱۳۷۳ کل کشور..... ۵

۱-۵. لایحه تشکیلات، وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی کشور و

انتخاب شهرداران..... ۵

۱-۶. طرح آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی..... ۵

۱-۷. لایحه بودجه سال ۱۳۸۰ کل کشور..... ۵

۱-۸. لایحه بودجه سال ۱۳۸۱ کل کشور..... ۶

۱-۹. لایحه اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری..... ۶

۱-۱۰. لایحه برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران

(۱۳۹۰-۱۳۹۴)..... ۷

۱-۱۱. طرح اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی..... ۷

۱-۱۲. طرح عضویت و لغو عضویت نمایندگان مجلس شورای اسلامی

در برخی از شوراهای عالی، شوراهای مجامع و سایر هیئت‌ها..... ۸

۱-۱۳. طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور..... ۸

۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران..... ۹

۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان..... ۹

۳-۱. استفسار رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به حدود حقوق نمایندگان

مجلس در رابطه با سؤال از عملکرد دادگاه‌ها و مسئولان قضایی و حدود

- پاسخگویی وزیر دادگستری و دیگر مسئولان قضایی به این سؤالات ۹
- ۳-۲. استفسار نایب رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به رابطه حقّ مقرر در ذیل اصل ۷۰ قانون اساسی برای رئیس جمهور، نخست وزیر و وزراء برای بیان مطالبشان در مجلس، با قرائت گزارش کمیسیون اصل ۹۰ قانون اساسی در صحن مجلس ۱۱
- ۳-۳. استفسار رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به تعیین محدوده حقّ مقرر در اصل ۷۰ قانون اساسی برای رئیس جمهور، نخست وزیر و وزراء و امکان تسریّ شمول آن به هنگام قرائت گزارش کمیسیون اصل (۹۰) و ۱۳
- ۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی ۱۴
- ۴-۱. استعلام رئیس کمیسیون اصل (۹۰) مجلس شورای اسلامی نسبت به صلاحیت کمیسیون اصل (۹۰) جهت رسیدگی به شکایات و تخلفات مربوط به قبل از انقلاب اسلامی ۱۴
- ۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان ۱۶

اصل نودم

هر کس شکایتی از طرز کار مجلس یا قوه مجریه یا قوه قضائیه داشته باشد، می تواند شکایت خود را کتباً به مجلس شورای اسلامی عرضه کند. مجلس موظف است به این شکایات رسیدگی کند و پاسخ کافی دهد و در مواردی که شکایت به قوه مجریه و یا قوه قضائیه مربوط است رسیدگی و پاسخ کافی از آنها بخواهد و در مدت متناسب نتیجه را اعلام نماید و در موردی که مربوط به عموم باشد به اطلاع عامه برساند.

۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

۱-۱. نظر شماره ۶۸۸۱ مورخ ۱۳۶۵/۷/۲۳ شورای نگهبان در خصوص طرح نحوه اجرای اصل نودم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۵/۷/۱۵ مجلس شورای اسلامی

۱-۱- ماده (۶) و (۸) از لحاظ خروج آن از حدود مستفاد از اصل ۹۰، مغایر با قانون اساسی است.^(۱)

۲-۱. نظر شماره ۹۴۸ مورخ ۱۳۶۸/۶/۲۶ شورای نگهبان در خصوص طرح ایجاد دفاتر ارتباط مردم با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۶۸/۶/۲۱ مجلس شورای اسلامی

۱. ماده ۶- کمیسیون پس از بررسی های لازم و احراز تخلف، کتباً از دادگاه صالح تقاضای رسیدگی و مجازات متخلف را خواهد نمود. دادگاه مزبور مکلف است خارج از نوبت مراتب را رسیدگی و پس از صدور حکم، نتیجه را به کمیسیون اعلام دارد.
ماده ۷- ...

ماده ۸- مسئولین مذکور در ماده واحده مصوب ۱۳۵۹/۱۱/۱ در صورتی که عمداً جواب خلاف واقع به کمیسیون داده باشند و این خلاف به اثبات برسد، موضوع در مراجع قضایی بر اساس ماده شش این قانون رسیدگی خواهد شد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۶۵/۸/۲۵ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۵- کمیسیون صرفاً به شکایاتی که از روش و طرز کار مجلس یا قوای مجریه و قضائیه باشد رسیدگی می نماید.

تبصره- کمیسیون پس از بررسی لازم و احراز تخلف از دادگاه صالح تقاضای رسیدگی قضایی خارج از نوبت را می نماید. دادگاه مکلف است پس از صدور حکم، نتیجه را به کمیسیون اطلاع دهد.

ماده ۶- ...

ماده ۷- مسئولین مذکور در ماده واحده مصوب ۱۳۵۹/۱۱/۱ در صورتی که عمداً جواب خلاف واقع به کمیسیون داده باشند، موضوع با اعلام کمیسیون در مراجع قضایی رسیدگی خواهد شد.

۱-۲-۱- نظر به اینکه به موجب اصل پنجاه و هفتم قانون اساسی قوای سه‌گانه مملکتی مستقل از یکدیگرند و نظر به اینکه موارد نظارت و مداخله قوه مقننه در قوه مجریه که از طریق مجلس شورای اسلامی اعمال می‌شود در اصول ۷۶، ۸۸، ۸۹ و ۹۰ قانون اساسی مشخص گردیده و نظر به اینکه سِمَت نمایندگی به موجب اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست، و چگونگی بازرسی و نظارت بر حُسن جریان امور در دستگاه‌های اجرایی و قضایی نیز مشخصاً و منحصرأ در برخی از اصول قانون اساسی از جمله اصول ۱۵۶، ۱۷۳، ۱۷۴ بیان شده است، ماده واحده به کیفیتی که تنظیم شده مغایر با قانون اساسی است.^(۱)

۳-۱. نظر شماره ۴۰۴۸ مورخ ۱۳۷۱/۱۰/۱۴ شورای نگهبان در خصوص طرح قانونی حذف تبصره (۲) ماده (۱۴۹) آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی و الحاق (۴) تبصره به آن،^(۲) مصوب ۱۳۷۱/۱۰/۵ مجلس شورای اسلامی

۱-۳-۱- تبصره (۴)^(۳) از این جهت که بالاترین مقام اجرایی را موظف به برکناری مأمور متخلف نموده است، خلاف اصول ۹۰، ۵۷ و برخی اصول دیگر قانون اساسی شناخته شد.

۱-۳-۲- ذیل تبصره (۵)^(۴) که کمیسیون اصل ۹۰ را موظف به رسیدگی نموده

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هفتم، شماره ۱-۱۷-۱.

۲. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح قانونی حذف تبصره (۲) ماده (۱۴۹) آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی و الحاق (۲) تبصره به آن» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی و ششم، شماره ۱-۱۴-۱.

۴. تبصره ۵- مسئولان دستگاه موضوع تحقیق و تفحص و کلیه دستگاه‌های اجرایی، قضایی و نهادهای انقلاب اسلامی موظف به فراهم نمودن امکانات و تسهیلات مورد نیاز هیئت و در اختیار گذاردن اطلاعات و مدارک درخواستی هیئت می‌باشند و در صورت عدم همکاری، مسئولان دستگاه ذی‌ربط متخلف و مجرم محسوب می‌گردند و کمیسیون اصل ۹۰ طبق مقررات قانونی رسیدگی خواهد کرد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۱/۱۲/۹ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

تبصره ۵- مسئولان دستگاه موضوع تحقیق و تفحص و کلیه دستگاه‌های اجرایی، قضایی و نهادهای انقلاب اسلامی موظف به فراهم نمودن امکانات و تسهیلات مورد نیاز هیئت و در اختیار گذاردن اطلاعات و مدارک درخواستی هیئت می‌باشند و در صورت عدم همکاری، مسئولان دستگاه ذی‌ربط

است، خلاف اصل ۹۰ شناخته شد.

۴-۱. نظر شماره ۵۹۹۹ مورخ ۱۳۷۲/۱۲/۲۲ شورای نگهبان در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۷۳ کل کشور، مصوب ۱۳۷۲/۱۲/۱۸ مجلس شورای اسلامی

۱-۴-۱- بند (ل) تبصره (۱۳)،^(۱) مغایر اصول ۵۷، ۸۸ و ۹۰ قانون اساسی شناخته شد.

۵-۱. نظر شماره ۲۵۵ مورخ ۱۳۷۴/۲/۱۹ شورای نگهبان در خصوص لایحه تشکیلات، وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ مجلس شورای اسلامی

۱-۵-۱- انتخاب ناظرین از نمایندگان مجلس شورای اسلامی در ماده (۵۳) و تبصره (۱) آن،^(۲) مغایر اصل ۵۷ قانون اساسی و سایر اصول مربوط به وظایف مجلس شورای اسلامی است و همچنین اضافه کردن هیئت مرکزی نظارت بر لایحه دولت، چون به افزایش هزینه‌های عمومی می‌انجامد، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته شد.

۶-۱. نظر شماره ۷۸/۲۱/۴۵۵۱ مورخ ۱۳۷۸/۲/۸ شورای نگهبان در خصوص طرح آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۷۸/۱/۱۸ مجلس شورای اسلامی

۱-۶-۱- طبق اصل ۹۰ قانون اساسی گزارش نهایی کمیسیون اصل ۹۰ در صورتی باید به اطلاع عموم برسد که مربوط به عموم باشد. در سایر موارد الزامی وجود ندارد. شایسته است در ماده (۱۱۶)^(۳) به این امر توجه شود.

۷-۱. نظر (غیر رسمی) شماره ۷۹/۲۱/۱۶۹۹ مورخ ۱۳۷۹/۱۱/۱۱ و نظر شماره

→

متخلف و مجرم محسوب می‌گردند و کمیسیون اصول ۸۸ و ۹۰ در صورتی که هیئت تحقیق و تفحص شکایت نماید طبق مقررات قانونی رسیدگی خواهد کرد.

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هفتم، شماره ۱-۲۹-۳.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هفتم، شماره ۱-۳۶-۲.

۳. ماده ۱۱۶- گزارش نهایی کمیسیون اصل نودم (۹۰) قانون اساسی پس از ارائه به هیئت رئیسه مجلس، بدون رعایت نوبت در دستور کار قرار می‌گیرد و در اولین جلسه علنی قرائت خواهد شد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۸/۴/۱۳ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

در سطر بالا بعد از عبارت «هیئت رئیسه مجلس»، جمله «در صورتی که مربوط به عموم باشد» اضافه گردید.

۱۳۸۰ کل کشور، مصوب ۱۳۷۹/۱۱/۱۱ شورای نگهبان در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۷۹/۱۱/۱۳ مورخ ۷۹/۲۱/۱۷۱۳

۱-۷-۱- در بند (ز) تبصره (۳)،^(۱) ارائه گزارش توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به کمیسیون اصل (۹۰) قانون اساسی، مغایر این اصل شناخته شد.

۸-۱. نظر (غیر رسمی) شماره ۸۰/۲۱/۳۴۲۸ مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۱۵ و نظر شماره ۸۰/۲۱/۳۴۳۴ مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ شورای نگهبان در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۸۱ کل کشور، مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۸ مجلس شورای اسلامی

۱-۸-۱- در پاراگراف دوم بند (س) تبصره (۱۱)،^(۲) ارائه گزارش سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به کمیسیون اصل ۹۰، مغایر این اصل شناخته شد.

۹-۱. نظر شماره ۸۱/۳۰/۱۹۴۳ مورخ ۱۳۸۱/۹/۵ شورای نگهبان در خصوص لایحه

۱. تبصره ۳-

الف - ...

ز- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است هر سه ماه یکبار گزارش عملکرد این تبصره را به تفکیک بانکهای عامل به کمیسیونهای برنامه و بودجه و محاسبات و اقتصادی و اصل نودم (۹۰) قانون اساسی مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۹/۱۱/۱۵ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

در بند (ز) تبصره (۳)، عبارت «و اصل نودم (۹۰) قانون اساسی» حذف شد.

۲. تبصره ۱۱- امور عمومی، قضایی و امنیت و نظم داخلی

الف - ...

س- به منظور تأمین اعتبار لازم برای هزینههای ضروری پانصد میلیارد (۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال و اعتبارات تملک داراییهای سرمایه‌ای سیصد میلیارد (۳۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال دستگاههای وابسته به قوه قضائیه اعتبار منظور در ردیف (۵۰۳۱۶) قسمت چهارم پیوست این قانون در چارچوب مفاد ماده (۱۹۱) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران با تشخیص رئیس قوه قضائیه به سقف اعتبارات مصوب دستگاههای مربوط اضافه خواهد شد و پس از مبادله موافقتنامه سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور هزینه می‌گردد.

گزارش عملکرد این بند هر چهار ماه یکبار توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به کمیسیونهای برنامه و بودجه و محاسبات و حقوقی و قضایی و اصل نودم (۹۰) قانون اساسی مجلس شورای اسلامی ارائه می‌گردد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۱ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ایراد ردیف (۴) در مورد بند (س) تبصره (۱۱):

در دو سطر آخر پاراگراف دوم بند (س)، عبارت «و اصل نودم (۹۰) قانون اساسی» حذف گردید.

اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مصوب ۱۳۸۱/۸/۱۲ مجلس شورای اسلامی

۱-۹-۱- تعیین وظیفه در ماده (۳)^(۱) برای رئیس نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها بدون اذن معظم‌له خلاف موازین شرع شناخته شد. همچنین عضویت دو نفر از اعضای کمیسیون آموزش و تحقیقات به انتخاب مجلس شورای اسلامی در این ماده، چون موجب دخالت مجلس شورای اسلامی در امور اجرایی است، بنابراین مغایر اصول ۵۷ و ۵۸ قانون اساسی و اصول دیگری که وظایف مجلس شورای اسلامی را تعیین کرده است شناخته شد.

۱۰-۱. نظر شماره ۸۹/۳۰/۴۰۹۶۸ مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۱۶ شورای نگهبان در خصوص لایحه برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰)،^(۲) مصوب ۱۳۸۹/۹/۱۷ مجلس شورای اسلامی

۱-۱۰-۱- در ماده (۱۹۶)،^(۳) تشکیل شورای دستگاه‌های نظارتی کشور، مغایر اصول ۵۴، ۵۵، ۵۷، ۶۰، ۷۶، ۸۷، ۹۰ و بند (۳) اصل ۱۵۶ و اصول ۱۶۱، ۱۷۳ و ۱۷۴ قانون اساسی شناخته شد.

۱۱-۱. نظر شماره ۹۰/۳۰/۴۴۵۱۴ مورخ ۱۳۹۰/۸/۲۶ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۹۰/۸/۴ مجلس شورای اسلامی

۱-۱۱-۱- تبصره (۲) الحاقی به ماده (۲۰۰) آیین‌نامه در ماده (۲۱) مصوبه،^(۴) مغایر

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هفتم، شماره ۱-۵۵-۲۶.

۲. گفتنی است این لایحه ابتدا با عنوان «لایحه برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۳-۱۳۸۹)» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و چهارم، شماره ۱-۴-۱.

۴. ماده ۲۱- در ماده (۲۰۰) قانون آیین‌نامه داخلی،^{*} عبارت «دستگاه قضایی صالحه موظف است طبق مقررات» حذف و حرف «تا» جایگزین آن می‌گردد و دو تبصره به شرح زیر به این ماده الحاق می‌شود: تبصره ۱- در صورت ارجاع گزارش به قوه قضائیه، کمیسیون موظف است خلاصه گزارش را که در آن موضوع تخلف، نوع جرم، دلایل توجه اتهام به متهم و مستندات قانونی مشخص شده است، تهیه نماید. این گزارش در یکی از شعب دادگاه رسیدگی به امور کیفری تهران طبق مقررات به صورت خارج از

اختیارات مجلس شورای اسلامی در اصول متعدد از جمله اصول ۹۰، ۱۵۶ و ۱۶۰ قانون اساسی شناخته شد.

۱-۱۲. نظر شماره ۹۲/۳۰/۵۲۰۹۲ مورخ ۱۳۹۲/۸/۵ شورای نگهبان در خصوص طرح عضویت و لغو عضویت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در برخی از شوراهای عالی، شوراهای، مجامع و سایر هیئت‌ها،^(۱) مصوب ۱۳۹۲/۷/۱۷ مجلس شورای اسلامی
 ۱-۱۲-۱ در ماده (۷)،^(۲) تشکیل شورای دستگاه‌های نظارتی، همان‌طور که قبلاً از جمله در خصوص ماده (۱۹۶) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه اعلام گردیده، مغایر اصول ۵۴، ۵۵، ۵۷، ۶۰، ۷۶، ۸۷، ۹۰ و بند (۳) اصل ۱۵۶ و اصول ۱۶۱، ۱۷۳ و ۱۷۴ قانون اساسی شناخته شد.

۱-۱۳. نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۸۴۸ مورخ ۱۳۹۳/۳/۵ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور^(۳) مصوب ۱۳۹۳/۲/۱۷ مجلس شورای اسلامی

→

نوبت مورد رسیدگی قرار می‌گیرد و حداکثر ظرف سه ماه رأی مقتضی صادر می‌شود.
 تبصره ۲- کلیه اوراق مربوط به رسیدگی، توسط مراجع فوق برای هیئت رئیسه مجلس به عنوان شاکی ارسال می‌شود تا نماینده کمیسیون یا نماینده حقوقی مجلس را جهت حضور در جلسه رسیدگی و دفاع از گزارش و مراحل تجدیدنظرخواهی معرفی نماید.

[* ماده ۲۰۰- در صورت احرار تخلف و ضرورت تعقیب توسط هیئت تحقیق و تفحص، متخلف توسط هیئت رئیسه مجلس به محاکم قضایی معرفی می‌شود. دستگاه قضایی صالحه موظف است طبق مقررات خارج از نوبت تقاضای کمیسیون را مورد رسیدگی قرار داده و نتیجه آن را به کمیسیون اعلام نماید.]

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۹۱/۱/۲۰ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:
 تبصره (۲) ماده (۲۰۰) اصلاحی حذف گردید و در متن ماده (۲۱) طرح، عبارت «و تبصره به شرح زیر» به عبارت «تبصره زیر» اصلاح می‌شود.

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح اصلاح قوانین نحوه معرفی، انتخاب و فعالیت ناظرین و ساماندهی امور نظارتی مجلس شورای اسلامی» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و چهارم، شماره ۱-۵-۱.

۳. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح دائمی شدن قانون اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۸۷» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۱-۱۳-۱- در بند (ب) ماده (۲) اصلاحی موضوع بند (۳) ماده (۲)،^(۱) انجام بازرسی‌های فوق‌العاده به درخواست نماینده مجلس، مغایر اصل ۵۷ قانون اساسی و اصول مربوط به وظایف و اختیارات نماینده شناخته شد. همچنین در خصوص رئیس جمهور و کمیسیون اصل نودم (۹۰) قانون اساسی حتی در مواردی که درخواست مربوط به حیطه اختیارات آنها باشد، در صورتی که به معنای الزام سازمان بازرسی به انجام بازرسی باشد اشکال دارد و این درخواست با این وصف باید از طریق رئیس قوه قضائیه و حسب دستور ایشان صورت پذیرد.

۱-۱۳-۲- در بند (ب) ماده (۱۱) اصلاحی موضوع ماده (۹)،^(۲) واگذاری ایجاد هماهنگی‌های لازم، مستمر و منظم به سازمان بازرسی کل کشور، همان‌طور که قبلاً در موارد مشابه از جمله در خصوص ماده (۷) طرح عضویت و لغو عضویت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در برخی از شوراهای عالی، شوراها، مجامع و سایر هیئت‌ها و ماده (۱۹۶) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه اعلام گردیده، مغایر اصول ۵۴، ۵۵، ۵۷، ۶۰، ۷۶، ۸۷ و ۹۰ و بند (۳) اصل ۱۵۶ و اصول ۱۶۱، ۱۷۳ و ۱۷۴ قانون اساسی شناخته شد.

۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران

۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان

۳-۱. نظریه تفسیری شماره ۹۰۷۵ مورخ ۱۳۶۲/۴/۱۶ شورای نگهبان در پاسخ به استفسار رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به حدود حقوق نمایندگان مجلس در رابطه با سؤال از عملکرد دادگاه‌ها و مسئولان قضایی و حدود پاسخگویی وزیر دادگستری و دیگر مسئولان قضایی به این سؤالات

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هفتم، شماره ۱-۱۰۰-۱.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و چهارم، شماره ۱-۶-۱.

شماره: ۴۵۳۶-ق

تاریخ: ۱۳۶۲/۴/۹

شورای محترم نگهبان

معمولاً نمایندگان مجلس شورای اسلامی بر اساس اصل ۸۸ قانون اساسی از عملکرد دادگاه‌ها و مسئولان قضایی کشور و امور مربوط به شورای عالی قضایی سؤالاتی می‌نمایند و شورای عالی قضایی خود را ملزم به جواب سؤالات نمی‌داند. وزیر دادگستری هم اظهار می‌دارد در اموری که تصمیم‌گیری آن به وزیر دادگستری محول نشده امکان جواب گفتن ندارد.

لطفاً با توجه به همه اصول مربوطه قانون اساسی حدود و حقوق نمایندگان، وظایف شورای عالی قضایی و وزارت دادگستری را در رابطه با اصل ۸۸ مشخص فرمایید.

رئیس مجلس شورای اسلامی

اکبر هاشمی

شماره: ۹۰۷۵

تاریخ: ۱۳۶۲/۴/۱۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۴۵۳۶-ق مورخ ۶۲/۴/۹، موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و بدین شرح اعلام نظر شد:

«در رابطه با سؤال نماینده مجلس شورای اسلامی از وزیر که در اصل ۸۸ قانون اساسی مصرح است وزیر دادگستری نیز در حدود وظایفی که در اصل ۱۶۰ قانون اساسی برای او مقرر شده است مسئول می‌باشد و علی‌هذا در رابطه با مسئولیت‌های قوه قضائیه، وزیر دادگستری مسئول نخواهد بود، ولی در رابطه با شکایات از طرز کار قوه قضائیه به موجب اصل ۹۰ قانون اساسی عمل خواهد شد و نیز در رابطه با مواردی که مجلس شورای اسلامی تحقیق و تفحص را لازم بداند، طبق اصل ۷۶ قانون اساسی می‌تواند تحقیق و تفحص نماید. بدیهی است در رابطه با این دو اصل و کیفیت تحقیق و تفحص و اقدامی که مجلس شورای

اسلامی در صورتی که پاسخ را قانع کننده ندانست باید بنماید، می تواند قانون لازم را تصویب نماید.

علاوه بر این، چون طبق اصل ۸۴ قانون اساسی هر نماینده می تواند در همه مسائل داخلی و خارجی کشور اظهار نظر نماید، در امور قضایی نیز می تواند هرگونه نظری را لازم بداند در مجلس شورای اسلامی اظهار نماید.»

دبیر شورای نگهبان

لطف الله صافی

۲-۳. نظریه مشورتی شماره ۷۴۹۴ مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۱ شورای نگهبان در پاسخ به استفسار نایب رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به رابطه حق مقرر در ذیل اصل ۷۰ قانون اساسی برای رئیس جمهور، نخست وزیر و وزراء برای بیان مطالبشان در مجلس، با قرائت گزارش کمیسیون اصل ۹۰ قانون اساسی در صحن مجلس

شماره: ۵/۳۵۹۷. ر

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۰/۱۳

دبیر محترم شورای نگهبان

حضرت آیت الله صافی «دام تأیید الله العالی»

محترماً همان طور که عنایت دارید ذیل اصل هفتماد قانون اساسی می گوید «و هرگاه تقاضا کنند مطالبشان استماع می شود»، که رئیس جمهور، نخست وزیر و وزراء می توانند وقت بگیرند و مطالبشان را در مجلس بیان کنند؛ آیا اطلاق این جمله شامل گزارشاتی که توسط کمیسیون اصل نود که ذیل آن می گوید «و در موردی که مربوط به عموم باشد به اطلاع عامه می رساند» یا کمیسیون های ویژه ای که تشکیل می شود برای بررسی مسئله ای و گزارش دادن به مجلس که پس از آنکه گزارش کمیسیون در مجلس قرائت شد اگر علیه دولت باشد بیایند و مجلس را تکذیب کنند یا انصراف دارد یا تقیید می شود و مسئله چون بُعد قضایی می یابد باید به دستگاه قضایی داده شود؟

لطفاً دستور فرمایید این دو اصل در این جهت تفسیر شده، پاسخ مرقوم فرمایند.

محمد یزدی

شماره: ۷۴۹۴

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۱/۱

حضرت حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای یزدی
 نایب رئیس محترم مجلس شورای اسلامی
 عطف به نامه شماره ۵/۳۵۹۷ ه ر مورخ ۱۳/۱۰/۱۳۶۵، نظر اکثریت اعضای شورای
 نگهبان به شرح زیر اعلام می شود:
 «اگر مقصود از گزارش، اعلام نتیجه مذکور در اصل ۹۰ باشد، اطلاق اصل ۷۰
 شامل آن نمی شود.»

لازم به تذکر است نظر فوق به لحاظ عدم رأی کافی، نظر تفسیری نیست.

دبیر شورای نگهبان

لطف الله صافی^(۱)

۱. گفتنی است پس از ارائه این نظریه مشورتی از سوی شورای نگهبان، نامه های متعددی برای تفسیر
 این موضوع به شورای نگهبان ارسال شده است که با پاسخی از سوی شورای نگهبان مواجه نشده
 است. این نامه ها به شرح زیر است:

شماره: ۵/۳۶۲۲ ه ر

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۱/۵

دبیر محترم شورای نگهبان

حضرت آیت الله صافی دام تأیید الله العالی

عطف به نامه شماره ۷۴۹۴ مورخه ۶۵/۱۱/۱ روح سؤال این جانب این است که وزیر می تواند با استفاده
 از اصل ۷۰، گزارش یک کمیسیون مجلس را تکذیب کند و ادعای گزارش خلاف واقع نماید و علیه
 کمیسیون که رسماً مطالبی را گزارش کرده صحبت کند؟ جمله اعلام نتیجه مذکور در اصل ۹۰ که از
 وظایف کمیسیون است آیا وزیر پس از اعلام می تواند خلاف آن را اعلام کند؟ یا باید به دستگاه قضایی
 داده شود؟ ضمناً ممتنی است نظر تفسیری آن شورای محترم هر چه هست امر به ابلاغ فرمایند.

محمد یزدی

شماره: ۲۶۵۶۱

تاریخ: ۱۳۶۶/۳/۲۸

شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران «ایدهم الله تعالی»

سلام علیکم

پیرو نامه شماره ۵/۳۵۹۷ ه ر مورخه ۱۳/۱۰/۶۵ نایب رئیس محترم مجلس شورای اسلامی و عطف به نامه
 شماره ۷۴۹۴ مورخه ۱/۱۱/۶۵ آن شورای محترم، خواهشمند است نظر تفسیری خود را اعلام فرماید که:
 آیا وزیر و یا مقام مسئولی که کمیسیون اصل نود به مقتضای اصل مزبور گزارشی تهیه و به اطلاع عامه

۳-۳. نظریه تفسیری شماره ۸۸۴۶ مورخ ۱۳۶۶/۷/۸ شورای نگهبان در پاسخ به استفسار رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به تعیین محدوده حق مقرر در اصل ۷۰ قانون اساسی برای رئیس جمهور، نخست‌وزیر و وزراء و امکان تسری شمول آن به هنگام قرائت گزارش کمیسیون اصل (۹۰) و...

شماره: ۲۹۹۸۸/۲۵۰. د. ه.

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۲۲

شورای محترم نگهبان

لطفاً نظر آن شورا را در تفسیر اصل هفتاد قانون اساسی که به رئیس جمهور و نخست‌وزیر و وزراء حق داده مطالبشان را در جلسات مجلس شورای اسلامی اظهار نمایند، بفرمایید که آیا این حق مطلق است و در هر مورد که مطلبی دارند در محدوده آیین‌نامه مجلس حق دارند بگویند؟ یا اینکه حق، محدود به مطالب و موضوعات در دستور است؟

و در فرض محدودیت، آیا این حق شامل مواردی از قبیل گزارش کمیسیون‌های اصل نود و سؤالات و اصل ۷۶ و اظهارات نمایندگان در نطق‌های پیش از دستور می‌شود یا محدود به لوایح و طرح‌ها است؟
و در هر صورت این حق اظهار نظر محدود به زمان انجام دستور است یا اینکه

→

می‌رساند می‌تواند به عنوان اصل ۷۰ و یا به هر عنوان دیگر از تریبون مجلس آن را تکذیب کند یا خیر؟
رئیس کمیسیون اصل نود قانون اساسی

مرتضی فهیم کرمانی

شماره: ۱۶۸۹/۲۵-۶۶

تاریخ: ۱۳۶۶/۹/۱۶

شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران دامت برکاتهم
سلام علیکم

عطف به نامه شماره ۷۴۹۴ مورخ ۶۵/۱۱/۱ که به عنوان نایب‌رئیس محترم مجلس صادر گردیده (تصویر آن پیوست می‌باشد)، خواهشمند است مقرر فرمایید نظر تفسیری آن شورای محترم را در خصوص اینکه: «آیا اشخاص و مقامات مذکور در اصل هفتادم قانون اساسی می‌توانند در رابطه با اعلام نتیجه و گزارشات این کمیسیون مذکور در اصل نودم قانون اساسی آن را نقض یا دفاع نمایند» به این کمیسیون ابلاغ فرمایند.

کمیسیون اصل نود قانون اساسی

ممکن است قبل یا بعد از آن انجام شود و اطلاق اصول فوق الذکر با اطلاق اصل هفتاد قانون اساسی چگونه قابل جمع است؟

رئیس مجلس شورای اسلامی
اکبر هاشمی رفسنجانی

شماره: ۸۸۴۶

تاریخ: ۱۳۶۷/۷/۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به شماره ۲۹۹۸۸/۲۵۰ د. ه مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۲، موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. اینک نظریه اکثریت اعضای شورا به شرح ذیل اعلام می‌شود:

«آنچه از اصل هفتاد قانون اساسی استفاده می‌شود این است که مقامات مذکور در این اصل حق شرکت در جلسات مجلس شورای اسلامی را دارند و مطالبشان را در ارتباط با دستور مجلس بیان می‌نمایند. زاید بر این چنانچه در آیین‌نامه حقی برای آنها مقرر شود، گرچه به موجب قانون اساسی نیست، با قانون اساسی مغایرت ندارد.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی

۴-۱. نظر شماره ۹۵۹۶ مورخ ۱۳۶۶/۸/۲۷ و نظر شماره ۹۹۰۶ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۲۳ شورای نگهبان در پاسخ به استعلام رئیس کمیسیون اصل (۹۰) مجلس شورای اسلامی نسبت به صلاحیت کمیسیون اصل (۹۰) جهت رسیدگی به شکایات و تخلفات مربوط به قبل از انقلاب اسلامی

شماره: ۲۹۵۰/۲۵ - ۶۵

تاریخ: ۱۳۶۷/۷/۲۹

شورای محترم نگهبان

سلام علیکم

نظر به اینکه موضوع تعدادی از شکایات واصله به این کمیسیون مربوط به قبل از

انقلاب اسلامی می‌باشد، خواهشمند است مقرر فرمایید آیا تخلفاتی که مربوط به قبل از انقلاب اسلامی بوده و قوانین آن هنوز ملغی نگردیده، این کمیسیون می‌تواند به موضوع این گونه شکایات رسیدگی نماید یا خیر؟

کمیسیون اصل نود قانون اساسی

مرتضی فهیم کرمانی

شماره: ۶۵-۲۹۵۰/۲۵

تاریخ: ۱۳۶۶/۸/۱۸

شورای محترم نگهبان

سلام علیکم

پیرو نامه شماره ۶۵-۲۹۵۰/۲۵ توضیح می‌دهد، بسیاری از کسانی که اساس شکایت آنها مربوط به قبل از پیروزی انقلاب اسلامی است پس از پیروزی انقلاب و تصویب قانون اساسی و تشکیل مجلس شورای اسلامی نیز برای احقاق حق خویش به مراجع ذی‌ربط قانونی مراجعه کرده، ولی موفق به اخذ نتیجه نگردیده‌اند و این امر نیز مورد شکایت آنهاست.

خواهشمند است نظر تفسیری خودتان را امر به ارسال فرمایید.

کمیسیون اصل نود قانون اساسی

مرتضی فهیم کرمانی

شماره: ۹۵۹۶

تاریخ: ۱۳۶۶/۸/۲۷

کمیسیون محترم اصل نود قانون اساسی

عطف به نامه‌های شماره ۶۵-۲۹۵۰/۲۵ مورخ ۱۳۶۶/۷/۲۹ و ۱۳۶۶/۸/۱۸،

«در صورتی که شکایت مربوط به طرز کار مسئولین فعلی باشد، کمیسیون

اصل ۹۰ در محدوده صلاحیت خود می‌تواند به آن رسیدگی نماید.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

شماره: ۲۹۵۰/۲۵ - ۶۵

تاریخ: ۱۳۶۶/۹/۲۴

شورای محترم نگهبان «ایدهم الله تعالی»

سلام علیکم

عطف به نامه شماره ۹۵۹۶ مورخ ۱۳۶۶/۸/۲۷ به استحضار می‌رساند، غالب اعضای کمیسیون از مفاد آن این برداشت را دارند که: «چون شکایت اصلی در رژیم سابق واقع شده است، هر چند پس از انقلاب به مسئولین فعلی هم مراجعه و شکایت خود را تعقیب کرده و از طرز کار آنها شکایت داشته باشند قابل رسیدگی در این کمیسیون نیست.»

خواهشمند است اگر این استنباط از نظر آن شورای محترم صحیح می‌باشد در پاسخ اعلام فرمایید.

رئیس کمیسیون اصل نود قانون اساسی

مرتضی فهیم کرمانی

شماره: ۹۹۰۶

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۰/۲۳

کمیسیون محترم اصل نود قانون اساسی

عطف به نامه‌های شماره ۲۹۵۰/۲۵ - ۶۵ مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۴ و مورخ ۱۳۶۶/۷/۲۹ و مورخ ۱۳۶۶/۸/۱۸، موضوع سؤال مجدداً در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

«چنانچه شکایت مربوط به تخلفات مسئولین فعلی در ارتباط با وظایف آنها بعد از انقلاب اسلامی است (مثل اینکه موظف به رسیدگی به شکایت شاکی باشد)، قابل طرح و رسیدگی در کمیسیون اصل نود است.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل های آینده که با کمال وقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود
را ایا تحت تاثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام ج ۲۱، ص ۴۲۲)

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد قمری،
کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir